

Nr 653

Av herr **Börjesson m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, angående en reform av den territoriella pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen i riket m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 153 angående en reform av den territoriella pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen i riket har i vida kretsar rönt tacksam uppskattning för det i flera hänseenden positiva förslaget till lösning av däri berörda för den kyrkliga verksamheten vitala frågor. I de församlingar, där indragning av befattningar och inställande av den söndagliga gudstjänsten befaras, kommer emellertid även propositionens i stort acceptabla principer att medföra mycket kännbara ingrepp. Det är därför angeläget, att reformen får en sådan utformning, att inom den i propositionen angivna ramen — i stort sett — möjliggöres för kyrkan bättre grundsatser för nyindelningen och nyorganisationen.

Befolkningstal och areal för pastorat

Minimitalet i fråga om folkmängd för bildande av landsbygdspastorat för en präst bör kunna sänkas från i propositionen föreslagna 2 000 till 1 800 personer och arealsiffran från 2 till 1,7 kvmil, och motsvarande jämkningar bör ske i övriga angivna tal för invånare resp. areal. Man måste härvid beakta den kraftiga expansion och rika differentiering, som det kyrkliga arbetet undergått i församlingarna: söndagsskolor, junior-, ungdoms- och studiearbete, kyrkobrödrakårer, syföreningar etc. I detta arbete står en präst i landsförsamling ofta utan lekmanamedhjälpare, vilka lättare kan erhållas i städer och samhällen. Detta merarbete på församlingens område uppväger mer än väl den minskning, som för prästernas vidkommande ägt rum i fråga om administrativa uppgifter, t. ex. för skolarbetet.

Enprästpastorat

De för landsbygden förordade enprästpastoraten bör också komma till rikligare användning. Om t. ex. ett landsbygdspastorat organiseras med flera församlingar med kyrkoherde i lönegrad Ca 29 och komminister i Ca 26, blir denna organisation dyrare än om samma församlingar delas på två pastorat med två kyrkoherdar i Ca 27. Följande siffror kan belysa detta:

Kyrkoherde i Ca 29 årslön	21 240 kr.
Komminister i Ca 26 »	18 084 »
S:a kr.	<hr/> 39 324
Två kyrkoherdar i Ca 27	<hr/> 38 256 kr.
Skillnad i lön	1 068 kr.
Bostadsersättning för en kyrkoherde	1 668 kr.
» » » komminister	1 344 »
S:a kronor	<hr/> 3 012
Bostadsersättning för två kyrkoherdar	3 336 kr.
Förlust för resp. pastorat	324 kr.
(Här avses ortsgrupp 3, hyresgrupp 1)	

Härtill kommer i pastorat med en kyrkoherde och en komminister ökade resekostnader samt utgifter för bränslekostnadsgottgörelse i de fall, en komminister kommer att bebo en nuvarande kyrkoherdeprästgård.

Organisationen med två pastorat med kyrkoherde i Ca 27 blir såväl i fråga om lönekostnader som i övrigt förmånligare för det allmänna. Det bör därför kunna medgivas, att förskjutningar mellan de angivna grupperna av kyrkoherdar, komministrar och kyrkoadjunkter (prop. sid. 64) bl. a. till förmån för ett större antal enprästpastorat må äga rum, i varje fall till det antal utredningen inom ecklesiastikdepartementet kommit till, d. v. s. till en ökning av antalet enprästpastorat med sammanlagt 55 i förhållande till det i de sakkunnigas utkast redovisade totalantalet (prop. sid. 23). Men antalet bör ej fastlåsas, utan enprästpastoraten bör få uppgå till det antal som ur den kyrkliga verksamhetens synpunkter prövas mest lämpligt, då av reformen föranledda förslag uppgöres.

Sammanlysningar

Sammanlysning av högmässor, som gör församlingskyrkor gudstjänstlösa varannan söndag eller oftare, är ett ytterst allvarligt ingrepp i en bygds hävdvunna liv. Att kyrkklockorna vissa söndagar skulle tystna, skulle för oändligt många kännas som en smärtsam förlust. Våra rena landsbygdsförsamlingar har redan förlorat så mycket genom skolindragningar och centraliseringar, att man nu känner djup olust inför indragningar även på det kyrkliga området. Där sammanlysning måste ske, bör man därför sörja för en gudstjänsthållning även genom behöriga lekmän. Sådana predikobiträden bör kunna, på kyrkofondens bekostnad, få anställas i sådan omfattning, att gudstjänst kan äga rum i största möjliga utsträckning i de kyrkor, som annars genom reformen skulle bli utan söndagsgudstjänst. Det på sid. 18 i propositionen upptagna anslaget för avsedd verksamhet bör därför anses som ett förslagsanslag, vilket senare bör kunna anpassas efter föreliggande behov.

Centraliseringsåtgärder

Centralisering av kyrkobokföringen får icke göras till huvudregel. Ordnan- det av pastorsexpedition är en församlingarnas, icke pastoratens, an- gelägenhet, varför det kan ifrågasättas, om ordnandet av densamma bör sammankopplas med pastoratsregleringen. I varje fall måste frågan om för- läggningssort få avgöras från fall till fall av resp. församlingar. Den allmän- het, som skall betjänas, måste här få säga det avgörande ordet. Vad som kan passa bäst i ett fall, är icke lämpligt i ett annat.

Detsamma kan sägas om prästs stationeringsort.

Ikraftträdande

Pastoratsindelningsreformen skall enligt propositionen vara genomförd tidigast den 1 januari 1961. Det måste anses uppenbart, att det icke är möj- ligt att förflytta det stora antal präster, som i detta hänseende beröres av reformen, den 1 januari, varför den 1 juni, eventuellt den 1 juli, föreslås som en lämpligare tidpunkt. De ur förvaltningssynpunkt uppkommande svårigheterna bör kunna övervinnas genom övergångsbestämmelser för de nya pastoratens förvaltning. Vad särskilda utskottet vid 1953 års kyrkomöte anfört (prop. bil. 2 sid. 41 ff) bör här beaktas.

Antalet prästtjänster

I propositionen har icke Stockholms stad medtagits. Det vill synas, som om propositionen (sid. 30 nederst) räknar med att genom en minskning av det för riket i övrigt angivna antalet prästtjänster tillgodose behovet av en utbyggnad av den kyrkliga organisationen i Stockholms stad. Denna ut- byggnad är mycket angelägen men får ej ske på det övriga rikets bekost- nad. De föreslagna fasta tjänsterna, 2 541, måste anses som ett absolut mi- nimum för riket utom Stockholms stad. Dess angelägna nyorganisation bör snarast lösas på ett tillfredsställande sätt men — som nu ärendet ligger till — utan sammanblandning med nyorganisationen för riket i övrigt.

Behandlingsordningen

Vid nyindelningen av landskommuner hade berörda kommuner länsvis möjlighet att öva inflytande på ärendenas fortsatta handläggning, sedan resp. länsstyrelser uppgjort sina förslag. En dylik möjlighet bör nu till- komma församlingarna. Tvenne representanter för varje stift, en präst och en lekman, bör därför utöver de i propositionen (sid. 65) föreslagna riks- kyrkliga representanterna utses att adjungeras vid kungl. kammarkollegiets handläggning av förslaget för resp. stift. De härför ökade kostnaderna bör bestridas av kyrkofondsmedel. Därjämte bör uttryckligen föreskrivas, att domkapitels förslag angående nyindelning etc. må delgivas samtliga för- samlingar i resp. stift och att berörda församlingar anvisas möjlighet att till kungl. kammarkollegiet ingiva sina yttranden med anledning härav. (Jfr prop. bil. 3.)

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 153 måtte

A. besluta att som riktlinjer och normer för reform av den territoriella pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen i riket må gälla

1) att minimitalet i fråga om folkmängd och areal för bildande av landsbygdspastorat må fastställas till 1 800 personer resp. 1,7 kvmil samt att motsvarande jämkningar nedåt må vidtagas för övriga beräkningar av invånare och areal;

2) att ett ökat antal enprästpastorat må medgivas i enlighet med vad ovan förordats;

3) att erforderliga medel må disponeras för gudstjänster enligt vad i motionen förordats i kyrkor, som genom nyindelningen och nyorganisationen skulle bli utan söndaglig gudstjänst;

4) att församlingarnas önskemål beträffande centralisering av pastorsexpedition och prästernas stationeringsort må tillerkännas avgörande inflytande;

5) att reformen må träda i kraft den 1 juni eller eventuellt den 1 juli, tidigast år 1961 samt

6) att det i propositionen angivna antalet fasta prästtjänster, 2 541, må utgöra ett minimum för riket utom Stockholms stad;

B. hemställa hos Kungl. Maj:t om att församlingarna för varje stift må erhålla tvenne representanter, en präst och en lekman, att som adjungerade i kungl. Kammarkollegiet delta i dess handläggning av förslag för resp. stift och att berörda församlingar och pastorat må äga rätt att komma med yttranden till kungl. kammarkollegiet med anledning av vederbörande domkapitels förslag; samt

C. medgiva att kostnaderna för nämnda stiftsrepresentanter må bestridas av kyrkofondsmedel.

Stockholm den 24 april 1957

Fritz Börjesson

Erik Magnusson
i Tumbult

Fridolf Jansson
i Benestad

Mac P. Hamrin
i Kalmar

Carl Eric Hedin

Per Svensson
i Stenkyrka

Yngve Hamrin
i Jönköping

Einar Hæggbloom

Axel Rubbestad